

vilna. Tako je mljekara na pr. u mjesecu ožujku 1956. god. imala 1400 lit mlijeka više nego istog mjeseca god. 1955., premda je radi rejonizacije izgubila 4 zemljoradničke zadruge, od kojih je dobivala cca 1200 litara mlijeka na dan.

Na kraju moramo istaknuti, da za rentabilnu proizvodnju mlijeka proizvođač mora povećati proizvodnju mlijeka i poboljšati kvalitetu. Gospodarski račun pokazat će, da se sve to dobro isplati.

Ing. Dušan Vitković, Beograd

MESTO I POLOŽAJ MLEKARA U SAVEZKOM DRUŠTVENOM PLANU ZA 1956 G.

Savezni društveni plan za 1956 godinu dao je opšte smernice za razvitak čitave narodne privrede pa i mlekarstva. Mesto i položaj mlekara u društvenom planu može se posmatrati uglavnom sa dva osnovna stanovišta:

1) Uticaj propisa o ekonomskim instrumentima i merama na ekonomsko-finansisko poslovanje mlekara i

2) Sistem i način ulaganja investicija za unapređenje mlekarske industrije (rekonstrukcije i novogradnje) u toku 1956 godine.

U pogledu primene propisa o ekonomskim instrumentima ovaj Društveni plan je uneo izvesne novine u odnosu na protekle planove. Osnovna karakteristika plana ogleda se u tome što je izvršena podela postojećih mlekara na posebne kategorije prema prirodi osnovne delatnosti. Sve mlekarske privredne organizacije razvrstane su u tri kategorije:

a) konzumne (uslužne mlekare)

b) zadružne mlekare i

c) ostale mlekare koje imaju karakter industriskog preduzeća.

Najveće izmene u planu za 1956 g. odnose se baš na konzumne mlekare koje su od 1 januara o. g. postale komunalna preduzeća*).

Time je po prvi put položaj i mesto konzumnih mlekara u narodnoj privredi jasno regulisan i formalno-pravnim propisom. Posebno je pitanje, kako će se ova zakonska odredba praktično odraziti na poslovanje konzumnih mlekara. Zasad je jasno da se konzumne mlekare imaju jednoobrazno tretirati na čitavoj teritoriji FNRJ i da više ne može biti sumnje o tome jesu li konzumne mlekare trgovinska ili industriska preduzeća, poljoprivredne ili zadružne organizacije ili pak ustanove sa samostalnim finansiranjem.

Ovom Uredbom otklonjena je svaka mogućnost dvosmislenog tumačenja ili nejednake primene propisa o ekonomskim instrumentima ili drugih privrednih mera koje se odnose na konzumne mlekare.

Proglašavajući uslužne-konzumne mlekare komunalnim preduzećima menja se i sistem primene ekonomskih instrumenata i način obračunavanja stal-

* Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o raspodeli ukupnog prihoda privrednih organizacija (Službeni list FNRJ br. 10/56).

nih doprinosa društvenoj zajednici. Napominjemo da su se ovi propisi u ranijim društvenim planovima primenjivali na konzumne mlekare i na sve ostale privredne organizacije prehrambene industrije.

Prema citiranoj Uredbi visinu amortizacione stope i visinu stalnih doprinosa društvenoj zajednici, koje će uplaćivati konzumne mlekare, određuje Narodni odbor opštine, odnosno sreza. Ovakva formulacija o primeni ekonomskih instrumenata stavlja konzumne mlekare u potpunu poslovnu nadležnost Narodnog odbora sreza. Narodni odbor sreza u stanju je sada da svojom finansijskom politikom prema mlekari, daleko bolje interveniše na tržištu mleka u poboljšavanju snabdevanja gradskih potrošača svežim mlekom. Teoriski ne bi trebalo više da postoje nikakva sporna pitanja između mlekare koja teži da posluje po principima radničkog samoupravljanja kao i sve druge privredne organizacije i grada koji teži da po što povoljnijim cenama obezbedi dovoljne količine mleka za snabdevanje grada.

Ove težnje sada se usklađuju i svode na zajedničko rešenje kroz finansijsku politiku grada prema mlekari. Ovim se u osnovi menja i dosadanji sistem regresiranja i davanja raznih dotacija konzumnim mlekarama. Paralelno sa određivanjem visine amortizacione stope i stalnih društvenih doprinosa, grad će imati bolji uvid i neposredni uticaj na ekonomsko finansijsko poslovanje mlekare.

Ostaje da se praktično proveriti kako će se poslovanje konzumnih mlekara, kao komunalnih preduzeća odvijati u novostvorenim uslovima na područjima ostalih komuna odakle će se mleko otkupljivati, a koje su zainteresovane za rad mlekare ne kao uslužnog preduzeća, nego izvora prihoda sreskog budžeta i investicionog fonda.

Dalje izmene u radu i poslovanju konzumnih mlekara odnose se na oslobađanje plaćanja saveznog poreza na dobit (50% dobiti). Iako ova izmena za postojeće mlekare nije od posebnog interesa, jer one nisu ni iskazivale neku dobit, ona je od vanrednog značaja za nove mlekare koje su u toku izgradnje i čije se puštanje u pogon očekuje tokom godine. Kao što je poznato, nove mlekare se podižu dobijenim zajmovima iz opšteg investicionog fonda. One su dužne da vrate zajednici pozajmljena sredstva putem otplaćivanja godišnjih anuiteta. Otplata anuiteta obračunava se posle uplaćenog saveznog poreza na dobit. Praktično je to značilo da je dobit morala da iznese najmanje jedan i po put više nego visina godišnjeg anuiteta. Realizacija ovolike dobiti nije se mogla očekivati ni od jedne konzumne mlekare. Otuda se ovim novim mlekarama pružaju vrlo povoljni uslovi za normalno poslovanje.

Drugu kategoriju čine zadružne mlekare koje u društvenom planu za 1956 godinu nisu obuhvaćene posebnim pojmom niti se kao takve posebno tretiraju. Interesantno je da se ni u napred navedenoj Uredbi, gde se daje posebna definicija o poljoprivrednim organizacijama, zadružne mlekare ne spominju. Prema tome, će mesto i uloga zadružnih mlekara u društvenom planu, bilo kao samostalnih preduzeća ili pogona pojedinih zadruga, zavisiti od tipa zadruge kojoj pripadaju. Pri ovakvoj formulaciji na zadružne mlekare primenjivaće se oni propisi o ekonomskim instrumentima, koji se odnose na odnosni tip zadruge, specijalizovane, opšte zemljoradničke zadruge, seljačke radne zadruge, samostalne ekonomije itd.

Ukoliko postoji u planu izvesno diferenciranje pojedinih tipova zadruga, to će se svakako odražavati u krajnjoj liniji i na finansisko poslovanje zadružnih mlekara.

U treću grupu došle bi sve ostale mlekare koje su više-manje zanatska ili industrijska preduzeća. Osnovna delatnost ovih preduzeća je prerada mleka u razne mlečne proizvode, koja ima zanatski ili industrijski karakter. Ovde su uvršćene i fabrike mleka u prahu.

Za ove mlekare i fabrike mleka nema u društvenom planu za 1956 godinu nikakve promene, sem onih opštih izmena koje se odnose i na sve ostale privredne organizacije prehrambene industrije. No, ipak postoje izvesne mogućnosti da se dobiju neke olakšice koje su ostavljene u planu da se naknadno mogu dopunjavati i menjati. Radi se o najvišem procentu amortizacionog fonda koje mogu privredne organizacije pojedinih privrednih oblasti ili grana koristiti za kupovinu inostrane robe i inostranog materijala. Zasad je ovaj procenat utvrđen na 10% fonda koji se može koristiti po odredbama plana.

Što se tiče budućeg ulaganja investicija za izgradnju mlekara, društveni plan za 1956 g. ne tretira mlekare kao posebnu kategoriju, niti predviđa odvojene investicije. Ovo se pitanje i ne postavlja obzirom na opšte smernice i principe razvitka privrede i razrade plana. Od interesa je jedno drugo pitanje kako su i da li su uopšte mlekare tretirane kroz pojedine privredne grane: poljoprivredu, industriju, trgovinu, zanatstvo?

Ni u ovim odredbama plana gde se govori o pojedinim privrednim granama, mlekare nisu posebno obuhvaćene. Čak ni u onom delu gde se govori o razvoju poljoprivredne proizvodnje, merama za proširenje i unapređenje stočarstva kao i o merama za poboljšanje organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda.

Za dalji razvoj poljoprivredne proizvodnje predviđa se povećanje investicionih ulaganja pored ostalog i za objekte za preradu i čuvanje poljoprivrednih proizvoda.

Na prvi pogled normalno bi bilo da bi u ove objekte trebalo uključiti i mlekare. Međutim, nije tako, pošto se taksativno nabrajaju oblici i forme kako će se ova sredstva investirati, ne uključivši mlekare. U nabranjanju mera za razvoj i unapređenje stočarstva mlekare takođe nisu uzete u obzir kao jedan od elemenata za njegovo unapređenje.

Prema društvenom planu za 1956 godinu ulaganje novih investicija u mlekarkstvu, orijentiše se uglavnom na izgradnju mlekara pri zadružnim organizacijama naročito zemljoradničkim zadrugama opšteg tipa. Svakako, ovakva će orijentacija vrlo pozitivno uticati na razvoj mlekarkstva u celini. No, postavlja se ozbiljno pitanje, kako će se finansirati izgradnja konzumnih mlekara i industrijskih objekata većeg tipa i kapaciteta no što je domen zadružnih mlekara. Delimično investiranje ovih objekata predviđa se iz sredstava namenjenih industriji. Ova sredstva su planirana za ona ulaganja u poljoprivrednoj proizvodnji i u cilju sređivanja tržišta poljoprivrednih proizvoda koje mogu dati najbrži efekat. Koliko će mlekare uzeti učešća u ovim fondovima, ostaje zasad otvoreno, jer će to zavisiti od naknadnih uslova koji će se postavljati kon-

kursima. Obzirom na raspoložive fondove nema mnogo izgleda da će se ovim putem obezbediti potrebne investicije za novogradnju.

Prema opštim smernicama datim u planu, usmeravanje investicionih ulaganja u toku 1956 godine treba da se prvenstveno orijentiše na rekonstrukcije i racionalizacije u cilju povećanja proizvodnje za izvoz i ličnu potrošnju.

Naročito se potenciraju one rekonstrukcije i racionalizacije u prerađivačkoj industriji, koje će što manje angažovati domaće investicije za građevinske radove. Opšta orijentacija je u tome, da se što više sredstava angažuje za nabavku domaće i strane opreme koja bi se što brže amortizovala i otplatila kroz sopstvenu proizvodnju. S te tačke gledišta društveni plan za 1956 godinu pruža izvanrednu priliku postojećim pogonima sa zastarelom opremom, koje bi trebalo rekonstruisati u tehničkom smislu. Rekonstrukcije bi trebalo usmeriti u pravcu usavršavanja tehničko-tehnoloških procesa, proširenja i usklađivanja uskih grla proizvodnje, poboljšanja kvaliteta proizvoda i načina pakovanja i lagerovanja robe.

Za izvesne veće rekonstrukcije i novogradnje mogu se u 1956 g. upotrebljavati i sredstva amortizacionih fondova, ukoliko se radi o proizvodnji artikala za ličnu potrošnju i izvoz. Očigledno je da se ovom odredbom mogu koristiti i mlekarski pogoni.

Iz svega proizlazi da odredbe društvenog plana za 1956 g., ukoliko se odnose na investiciona ulaganja, pružaju vrlo povoljne mogućnosti postojećim mlekarama da se obnove i izvrše potrebne rekonstrukcije. U tu svrhu trebalo bi što pre pripremiti odgovarajuće investicione programe sa potrebnom ekonomskom-tehničkom dokumentacijom kako bi se moglo blagovremeno uzeti učešća u konkursima koji se očekuju.

Ovo bi uglavnom bile osnovne karakteristike društvenog plana za 1956 godinu koje se odnose na mlekare. No i pored nekih novina i poboljšanja položaja izvesnih mlekara, u planu je ostala jedna praznina koja će prilično negativno delovati u praksi na dobar deo mlekara. Isto kao i dosad izvesne postavke plana dvosmisleno će se tumačiti od strane lokalnih privrednih organa, jer nisu doneti organizaciono-pravni propisi koji bi regulisali mesto i položaj mlekara u narodnoj privredi (sem konzumnih).

Otuda status mlekara ostaje i dalje otvoreno pitanje koje bi trebalo rešiti, jer je ono baza za rešenje mnogih problema koji postoje u mlekarstvu.

Isto tako ne postoje jasne odredbe koje regulišu koje se mlekare imaju smatrati manjim ili većim preduzećima. Tumačenje Državnog sekretarijata narodne privrede (D. S. br. 7477/55) daje izvesne kriterije na osnovu kojih bi trebalo oceniti koja se preduzeća imaju smatrati manja ili veća, ali ne i zvanično gledište.

.....
9
Najbolje je hladno pasterizirano mlijeko!

Ljeti utažuje žeđ, a hranivije je od ostalih bezalkoholnih i alkoholnih pića!
.....